

rek, četrtrek in sobota
na in velja v Mari-
brez pošiljanja na
za vsa leta 8 gl. — 1.
ni leta . . . 4 . . .
trt leta . . . 2 . . . 20 . . .

Po pošti:
za leto 10 gl. — 1.
za leto . . . 5 . . . 1.
siti leta 2 . . . 60 . . .

Ministvo in opravništvo
na stolnem trgu (Dom-
lata) hišna št. 184.

SLOVENSKI NAROD.

Oznaniła:
Za naravno dvostopno
vredlo se plačuje
6 kr., če se tiska 1krat.
5 kr., če se tiska 2krat.
4 kr., če se tiska 3krat;
veče pisemke se plaču-
jejo po prostoru.

Za vsak tisek je plačati
kolek (stempel) za 30 k.

Kolopisi se ne vračajo,
dopisi naj se blagovoljno
frankujejo.

„Vade mecum“ poslancu L. Svetecu!

Gospod poslanec Luka Svetec ni več stari Svetec! Tako djal davi v kavarni domorodec, prebravši njegovo zagovarjanje poslednjih „Novicah“. In človek res ne vé, kaj bi rekel. Da naši ljubljanski razprvaki zelo občutljive kože, kdo tega ne zna? Nikakor se torej ni čuditi, da Luka Svetec ne more celó tega trpeti, da se njegovo slavno imé po časnikih z nedolžnimi klicaji vred pristavlja oznanilom o nerodovitnem § 19. osnovnih pravicah; ali temu se je po pravici jako čuditi, da ta obkrožni mož tako trdovratno zobe stiska o tistem očitani, katero mu je časopis „Zukunft“ na vsa usta v obraz vrgel, da mu je namreč pri državnem poslanstvu plača prva stvar. Kako je to, da se naš poslanec Luka Svetec vseh reči otreša, vedno pére ne čisti, o teh ciničnih besedah, če jih res ni rekel, pa ne zine? Kako je to, da godrnja o vsacem presojevanji njegovega postopanja, da mu celó nedolžni klicaji ne dadé spati, poleg tega pa ne črhne o stvari, katera grdi njegov značaj in slovenski narod pred Slovanstvom? Slovenstvo smé od njega na ravnost zahtévati, da mora povedati, ali je res ali ni res, da mu je več do tistih 10 gl. na dan, katere dobiva, nego do svojega poštenja in do naroda, katerega je zagovarjat poslan? Ako se o tem ne opraviči, v resnici se nam je bati, da o priliki potegne kučmo na oči ter skoči za dr. Klunom, s katerim, kakor je brati, minister Potocki uže neče imeti več trohe opraviti, od kar ga je dobro spoznal. — Smešno je, ako bi poleg tega ne bilo tudi žalostno do bridkih solz, kako Svetec § 19 z medom maže Slovanom, ki jim ta § toliko koristi, kolikor tisti raki, o katerih se pripoveduje, da so bili na papirji, v koši pa ne. O tej grenki resnici se je Svetec sam prepričal, ko je v državnem zboru nedavno govoril za jezikovo ravnopravnost po učilnicah istranskih Slovanov. Po pravici ga torej smemo vprašati, ali je Svetec tako smeji, ali tako nedolžno priprost, da se zagovarja, kakor bi mislil, da so ga otroci izvolili, ter da se otrokom opravičuje? Kajti sicer ni mogoče razumeti, kako se on predrzne učiti: „postava za to, da jo ta ali uni prestopi, še ni slaba. Krasti je tudi prepovedano po božji in človeški postavi, pa nekteri vendar kradejo“. Če vsako primerjavanje šepa, Svetčevo ne šepa samo na obeh nogah, ampak léze po vseh štirih. Jed je človeku gotovo tudi dobra in potrebna, brez pijače biti ne more, toda ali se plemeniti Svetec več ne opominja znane pripovedke o Tantalu, ki je od gladi in žeje umiral, akoravno mu je pred nosom viselo najkrasnejše sadje, akoravno je do brade v vodi stal? Kaj je siromaku vse to pomagalo? Ko je hrepenečo roko stegnil po sadji, izginolo je: ko je usta odprl,

da bi si žejo ugasil, usahnola je voda: pa vendar sadje ni bilo slabo, ampak sladko; voda ni bila slaba, ampak bistra in hladna. Poslanec Svetec dalje piše: „pa tudi tega si ne morem misliti, da bi mene hoteli na pomoč klicati proti krivicam, katere se godé“. Kako je to, da si tega Svetec ne more misliti? Zakaj bi narod svojega zastopnika ne smel na pomoč klicati v rečéh, katere je on za drago plačilo zagovarjat poslan? zastopnika, ki nam je zlato dobo prerokoval iz te dragocene ustave, katere se po pravici brani vse avstrijsko Slovanstvo? Ali Svetec ne sedí v zboru, kjer se take reči smejo na dan spraviti? Ali nima po 10 gl. na dan plačila za to? Naša resna dolžnost je, pred slovenskimi brati javno izreči, da se slovenski narod ne dá, ter neče dajati identificirati s takimi zastopniki; resna dolžnost je, pred slovenskimi brati javno izreči, da se slovenski narod ne dá, ter neče dajati identificirati s takimi zastopniki; resna dolžnost je, na ravnost in javno izreči, kar vsak domorodec bridko čuti na dnu srca, da smo Slovenci v nebo grešili in s tem zatrátili vso svojo poprejšnjo toliko čast pred slovenskim licem, ker nismo svojim poslancem krepke nezaupnice mahoma poslali, ko smo zapazili, da so se začeli loviti po breznačelni politiki oportuniteta. Morda, ako bi v tej okretni dobi ne bili imeli po stari navadi zopet samih „Novic“ za politično glasilo, zaradi mnogoletnih zaslug mogočnih „Novic“, ki še današnji dan branijo Svetčevo politiko, morda, bi se bila vsa ta stvar uže davno drugače zasuknola. Ali sto in sto izgovorov, sto in sto ozirov se je na dan spravljalo, še bolj v pogovorih nego v javnih spisih. „Novice“ so zmerom zagovarjale, ko je bilo treba odkrivati, gládile, ko je bilo treba udariti, zagovarjale, ko je bilo treba zgrabiti brez ozira. Morda jim utegne še biti žal tega postopanja, katero jim uže zdaj hudo priseda. — Rekal se je: „če krepko stopimo na noge, nam vlada utegne razgnati deželni zbor in torej tudi odbor, katera bodeta po novih volitvah z večine nemškutarske“. To je bilo vse prazno! Kateri narod kaj veljá in vé, kaj hoče, ne dá se tako hitro ustrahovati pri volitvah, kateri je mehák, kakor smo Slovani sploh, in to je največi vzrok naše nesreče, takega Beust vselej na steno pritrsne, kader hoče. Pa tudi, kaj nam pa pomagajo ti poslanci, da se je bilo toliko bati zanje? In ali bi res bilo tako škoda tega narodnega deželnega odbora, kateri celó na slovenske vloge po nemški odgovarja? Poleg tega se ni pretehtala tudi še neka druga, neizmerno važna stvar, namreč ta, da so naši zdanji zastopniki s svojim početjem narod politično demoralizirali in s tem podali za prihodnje volitve največe orožje v roke vladi, kateri ne bode težava zmagati. Po pravici se je bati, da bodo posebno prosti ljudje volili, kakor se jim ukaže, ter da se izobraženi domorodci ne bodo

Listek.

O slovenskem narodnem pesemstvu sploh, posebno pa srbskem.

Še le v novejših časih se je obrnola pozornost izobraženega sveta na narodno pesništvo, za katero se je prej malo ali nič maralo. Da se je začelo ceniti, kar ima prosto ljudstvo lepega, je nasledek splošnega napredka naših časov, ki spoznava tudi proste ljudi za ravnopravne brate, in zato ne pripušča, da bi se prezirali v katerem bodi obziru. Izmed učenjakov je pripomogel največi slavni Nemeec Jakob Grimm, da je učeni svet spoznal važnost narodnega pesništva. Vsled njegovih opomb so začeli povsodi, posebno pa po Slovenskem marljivo narodne pesmi nabirati, in tako se je ustanovil nov oddelek v slovstvu, ki je važen ne samo za etnologijo, ampak tudi za znanost, še le v naj novejših časih osnovano, namreč za narodsko psihologijo, ktera primerja življenje in djanje narodov in jih spravlja pod poglavitna glavna načela.

Da dobro umemo bitstvo narodne pesmi, moramo si prav živo predočiti dobo, prvotne narodove obraženosti. V življenji in razvijanju vsakega naroda namreč nahajamo dobo, v kateri posamezni ud naroda v svojem mišljenji, govorjenji in djanji še ne kaže popolne samostojnosti. Čuti se le uda večje celote, a še nima tako rekoč subjektivne zavednosti. En duh vlada po vsem narodu, vsi so enaki, ne samo v dušnem, ampak tudi — večidel vsaj — v telesnem obziru; vse se ravná po stari, od preddedov podedovani šegi. — Na tej stopnji razvitka je narod podoben otroku, pri katerem je še majhen obor mišljenja, tem živješa pa domišljija. Vse, kar se okoli njega godi ga zanimiva, in živo se vtiskuje njegovi duši, in se razodeva in izrazuje hito

tudi v njegovem govorjenji in pevanji. Otrok tako rekoč na glas misli, njegovo govorjenje je jasno zrcalo njegove duše. — Tako tudi narod o dobi njegovega detinstva, vse živo gane, kar koli kaj spremembe prinese v teku njegovega enoličnega življenja in se odlikuje od vsakdanjosti; da to na kakov način pokaže in izrazi, je pri njem tako naravno, kakor pri otroku; a ravno tako naravno da narod, živega čuta za vse lepo in krasno, to izrazuje s petjem.

Res je, posamezne pesmi ne napravi ves narod; vsaka pesem ima svojega posameznega skladalca. In vendar se ne more pesem prav njegova lastnina imenovati, on jo je le zajel iz občnega studenca narodnega mišljenja in čutenja, kar on poje, pel bi o enakih okolščinah malo da ne vsak drugi član tistega naroda. Zato moremo reči, da ne posamezni človek, ampak narodni duh v posameznem človeku ustvarja pesmi, ktere imenujemo narodne. — Narodni pesnik je ono odvisen od okolščin, v kterih živi. On more le peti o rečeh, ki se godé v njegovem času, ki v kakoršnem koli obziru zadevajo njegov narod, sploh o takih predmetih, o kterih ves narod peva. Svojim pesmam mora dati ono obliko, kakoršna mu je šega določila. Veliko svobodnejši v vsakem obziru je umetni pesnik: ujeja ne omejuje ne čas, ne okolščine, ne mišljenje naroda njegovega. Predmet svoji pesmi si lahko poišče ali v preteklosti ali v svoji sedanjosti. Ni mu treba marati za šego njegovega naroda ne gledé oblike, ne gledé predmeta. In da se mu ne zgubi pesem za prihodnost, mora jo zapisati in po svetu poslati. Narodnega pesnika pa je malo skerb, ali se mu bo pesem ohranila ali zgubila; on poje, da zadostuje srčnemu nagibu ali želji poslušalcev. Mnogo poslušalcev si itak pesem zapomni. Prosti ljudje imajo za to posebno dobro pamet; na Srbskem postavim ima ljudi, kteri 200 vrst dolgo pesem znajo ponoviti če so jo tudi še le prvič slišali. Kdor si je pesem zapomnil, poje jo zopet drugim in tako

pridelkov tako imenitno, da se ne more rešiti vsled prošnje kakega društva. Ker pa je prejšnji predgovornik, č. gospod Dr. pl. Figuly stavil odločiven predlog, naj se vsa vvoznina prekine in ker je nas pozval, naj prošnjo društva za narodno-gospodarski napredek v misel vzememo, mu hočem slediti in njegov predlog dalje razjasniti, misleč da še tak nevarnega predloga v narodno-gospodarskem oziru ni bilo čuti v tej zbornici.

Visoka zbornica na to, kar jaz imam povedati, gotovo ne bo htela pogina pripraviti jednemu izmed glavnih pridelkov Avstriskih.

Kaj pridelovanje železa za Avstrija pomeni, vsak ve, kdor pozna planinske dežele, Ogersko, Sedmograško, pa tudi Moravsko in Česko. Ni je skoro Avstriske dežele, ktera gledé na pridelovanje železa ne bi mogla reči: Imam v njem eno naj važnijih virov bitka svojega. Da, ono nam popolni to, kar nam kmetijstvo ne more dati. O naših planinskih deželah se sme to določeno trditi — in poslanci iz Štirskega in Koroškega in Kranjskega bodo potrdili — da, če plavži stojijo, se železo ne kupuje, žito- in vinorejec svojih pridelkov ne proda, da je potem siromaštvo po vsej deželi, in umni trgovci v dotičnih glavnih mestih morajo reči: Mi nismo prostotržci, kajti če naši železnikarji nič ne pridelajo in prodajo, prebivalci naše dežele nimajo denarja, da bi mogli kaj kupiti. Razmere teh dežel so take, da trgovec, ki je rojen prostotržec, pri nas ne more hvaliti prostotržstva.

Prepričan sem, da v tej visoki zbornici sedí tako učenih strokovnjakov o tem prašanji, da je zato tudi poznanje tako zrelo, da se mi ni treba bati, da bode predlog g. poslanca Figuly-ta zgolj sprejet.

Pa imam vzrok, da posebej govorim, iz prejšnjih let, ko je visoka vlada davek na izdelavo železa premenila in mesto tlake postavila davek na čisti donesek rudniški, in zato kot naj višjo mera 5 odstotkov določila, je visoka zbornica poslancev vklub dvema svarilnima glasoma zavrgla vladino mero in davek spremenila v prosti dohodkovski davek. S tim je davek narastel na 7 odstotkov in še prejel dolžnost do vseh priklad in drugih nalog, tako da ves davek znaša od 14—15 odstotkov.

Gospodo moja! Na Pruskem, ki so nas na Renu prekosili na svetovnem trgu z železom, so isto leto davek na železo, ki je znašal le 2 odstotka, celo odpustili; to je bil odgovor Pruske vlade in Pruskega zastopa na našo fiskalno previdnost.

Ta davek je postal neprenosljiv in je deloma kriv, da je železja obrtnost ali celo nehala ali za 3, 4, 5, 6 let prenehala. Od tega časa se je odmerilo vspet 5 odstotkov in jaz pri tej priložnosti prosim visoko počeiteljstvo narodnega gospodarstva in denarstva, naj glede na te davke v misel vzemeta dotične prvotne postave in nadaljne postavje Belkredijeve dobe, in da kar se tiče dohodkovskega davka rudniškega, pripravita v kratkem času za to visoko zbornico predlog, po katerem se more Avstrijska železja obrtnost varovati ravno tako, kako Pruske postave varujejo Prusko obrtnost.

Če zdaj pogledam prošnjo društva za narodno gospodarski napredek, ki je podloga dnešnjemu predlogu, nahajam na drugi strani tale stavek:

Národno gospodarsko društvo pravi, mora se železja kupčija, ker je zdaj ugodna našim namenom, porabiti v to, da se načelo naše izvrši, da naša vodila v življenje stopijo vsaj na ednem važnem dasi ozkem polji.

Mogoče je na tem polji a sprva le na tem polji zmagati dobiti in v naši koristi je vse žile napeti, da se s prostotržstvom vsaj to slavje pripravi. Če nadaljne želje zamolčimo, ne zatajamo svojih načel in nič nas ne zadržuje enake namene po enaki poti zasledovati.

Tukaj, gospodo moja, je vender jasno rečeno, da hočejo luknjo vstreliti v sedajno sestavo, ki jo država ima, v neobhodno potrebno sestavo vvoznine, neobhodno potrebno, če hočemo varovati svoje pridelke svojo obrtnijo, tukaj je javno rečeno, da hočejo polagoma namene svoje zasledovati, da hočejo sedajno neugodno železjo pridelavo porabiti in s pomočjo čiščevalcev vlado in zastop tirati, da privolita v prekinitve vvoznine za železo. (D. d.)

Dopisi.

F. V. Iz beljaške okolice, 30. marca. — Čujte, kako se nam na Koroškem godi. V deželni zboru nimamo ni enega poslanca, da bi pravice naše zahteval in zagovarjal. Joj mu, ko bi v javnih zborih pri nas kdo besedice črtno, da je na Koroškem tretjina, t. j. 117.000 Slovencev! Temu naj vsahne jezik, kajti Koroška je — das alte (!) „deutsche Reichsland“! V slovenskem jeziku pisane vloge do deželnega odbora, ki ima pač prebivalce cele dežele, ne samo dveh tretjin zastopati, vračajo s kratkim odlokom nazaj: „uradni jezik dež. odbora je nemški!“ — Do najvišjih oblastij se poroča, da smo mi Slovenci z vsm zadovoljni, da nimamo nobenih želj gledé narodnih potreb! Naši glasovi po časopisih se pa kar nič ne porajajo, ter se podtikajo — rogoviležem, ki pri ljudstvu nobenega zaupanja ne najdejo i. t. d. Da smo pa na vse strani resnični, moramo reči, da mnogo smo sami svojega žalostnega stanja krivi. Zakaj se vklanjam vsakemu ptujcu, ki si pride med nas dobrega kruheka iskat! Zakaj volimo take za svoje občinske in deželne zastopnike in ne tistih, ki so med nami izrastli, ki jih kot svoje poznamo?! Tako pride, da imamo na Koroškem prav malo národu vdanih županov, in da se vse zavira. — Nek učitelj blizo Celovca je napravil do svojih občinskih, predstojništev (blizo 3) šolski račun s pobotnicami i. t. d. in sicer v slovenskem jeziku. Pa kako bi se bil kmalo opekel! Samo eden župan, vrli Slovenec g. Krasnik, je račun dobrovoljno sprejel; druga dva pa sta ga tirjala nemški, in kmalo bi bil dotični učitelj na kolkih i. t. d. škodo trpeti moral. Slednjič je vender še za enkrat slovenski račun obveljal, pa prihodnjič se ne sme več kaj takega zgoditi! To se pravi, naj po naših vrlih — krt le rije! — Nekdo je okrajn. uradu pošepol, da 3 učitelji bekuštanjske občine v šolah premalo nemškutarijo. Hajd, naznani to okr. urad deželni vladi, navodivši, da se je občinsko predstojništvo zarad tega pritožilo, kar je pa — kosmata laž; kajti mi smo si zdaj že drugikrat narodnega župana izvolili. Deželna vlada je vsled tega črnenja dotičnim učiteljem zagrozila, ti pa so ji odgovorili, kako in kaj je, in naj se ta reč preišče. Deželna vlada na to vlogo že pol leta molči. Kdo se bo brigal za slovenske učitelje.

teje. Za gotovo pa zvemo, da bodo oni učitelji še enkrat dež. vladi naznani, da je navedena pritožba občnega predstojništva — podtaknena in da je sedanje obč. zastopništvo gledé nemškega učenja z učitelji jedne misli. Tako se nam koroškimi Slovincem godi. Naš jezik ne najde privoščenega kotiča ne v šolah, ne v občinah in ne v okrajnih uradnih, ne v deželni zboru in ne v odboru; in Bog zna, morda kualo ga še v mali koči ne bo smel iskati! Za danes je predosti žalostnega, temveč, ker vém, da mi ne bo še tako hitro prilik primanjkovalo, vžaljenega srca bratom tožiti. Pa — vsaka sila do vremena.

Iz Ptuja. — Žalostna ti majka, mili rode moj! Učeni in umni narodnjaki, čijih srca živo bijó za blagost in zboljšek ovboglil Slovencev, trudijo se na vso moč poduk in zgój spraviti v pravo in naravno kolomijo, da bi dober in zdrav sad rodeča koristila mladini, a po tej narodu; skrbijo za omiko ustanovljeno na narodni podlogi, kar mora pritrđiti vsak nekoliko prebrisan in zveden vzgajalec, čeravno inorodec; toda naša viša učilniška oblast to zvečine prezira oziroma na nas Slovence, upirajoča se naravnemu in umnemu pravu, a trdeča staronemščevalno osnovo za učiteljstvo, ki pogreša pravega narodnega stala. C. k. deželno namestništvo je priobčilo potem kn. vl. stolništva učiteljem hotečim postati samostalnim v labodski vladikovini izpitni trčez namreč predmete, kterih znanje se zahteva pri preskušnji. Razve krščanskega nauka, kteri se mora znati v obeh jezikih, ni priporočena nijena slovenka knjiga, niti slovenska slovnica ni odločena za izpraševalni predmet, nemška pa č. Kaj je to? nili prejasen dokaz namenov, ktere imajo Nemci z nami? Kako more po tem kolomeru izprašan in potrjen učitel nastopiti učiteljstvo v slovenski učilnici, da bi deloval uspešno bistré um, oblažuje srce? rečena naredba ne išče, da učitelj zna brezpogrešno, lepo in izpravno govoriti po pravilih in zakonih slovenske slovnice, in ako to ni, zaprečen in zavrt je napredek, brez jasnosti in pravilnosti je razklada jalova. Iz učilnic, kjer bodo taki učitelji svojo modrost razvijali, ni upati boljše hodočnosti, marveč nasledke, kakor pred 1848. letom: tujenje in potrato zlatega nikoli ne vrnovešega se časa. Ubogi slovenski narod, kje si se toliko strašno pregrešil, da ti od nikod ne prisveti rumeno solnce svete pravice. Podobno ima, da je na smeh postavljen ali pa v ropotarnico djan, toliko slavjen bečki napis: Pravica kraljevinam temelj. Kaj bi neki rekli brkasti Magjarji, ako bi se jim ponudila taka skuha, ali pa Nemci okoli Gradca, če bi se pri njihovih učiteljih iskalo toliko slovensčine, kolikor pri naših nemščine? Ne nosimo li mi Slovenci enakih peneznih in še obilnejših krvnih trhov, pa ne smemo niti zahtevati prav, kterih se radujejo Nemci in Madjarji, ne da bi mislili se drznoli na njih uživanje? Kjer ni pravičnosti, z bogom ves umni in pravni red. — Slovenske deželne poslance opominjamo, da si blagovoljno poznamljajo take prikazni za prilično dobo.

V Karlovcu X + Y. (Konec). Se vé, da je g. Lj. T. nijekal, da ni tega pisal, ali stvar je bila preveč očividna. Tudi „Hrvatske novine“ so tajile, pa kako? Vsakdo je brez očal lahko med vrstami bral: Karlovčani, vi se niste v svojem dopisniku zmotili! Kakor so „Hr. novine“ „unicum“ vse slovenske žurnalistike, so tudi v zadevi obdržavanja vredniških tajin edine na tem grešnem svetu. Vsakemu je znano, da tirjate čast in poštenje od vsakega vredništva na cellem svetu, da se dopisniki ni kd ar po nobeni ceni ne izdajo, ako sami tega ne želijo. — Ali vredništvo „Hr. novin“ je sestavljeno iz samih novorojenih Magjanorov in pa članov tako imenovane Starčevičeve stranke. Nem možem so Pozoraši s Strossmayerjem na čelu trn v peti ali še večí sovražniki so vseh Slovencev, ali pa po njihovem slovarju boljše rekoč „Kranjcev“, in to iz samega in edinega kruhoborstva. Član te „veleslavne“ redakcije sam je rokopis gradjanu Novaku poslal. — To v poduk gosp. dopisniku, ako še tega morebiti ne vé. — Da mu vsled tega dogodka ni bilo prebivanje pri nas jako ugodno, razumeva se ob sebi; ali še hušje skoraj bi rekel je bilo za nas druge njegove rojake, kajti povsod se nam je to očitalo, in staro sovražtvo proti „Kranjcem“ se je iz napol spanja sopet prebudilo. — Tudi me ni bila volja, ktero še o tem v jasnosti spregovoriti in mislil sem to jako neugodno in malo nas Slovence častivno stvar s plaščem kristjanske ljubezni odeti, ako ne bi bil zopet v 74. broju „Hr. novin“ let. leta na celo zadnji strani „priposlano“ od tega drzovitega človeka bral, pod kterim se še s polnim svojim imenom podpisše. Kri mi je zavrela v glavi in sramoval sem se samega sebe, da sem Slovenec, ko sem take pregnjusne in gadne denuncijacije bral. Kakšno stanje imajo vsi pravi rodoljubi pod „očetovsko“ Rauchovo vlado, si lahko sami mislite!

Zdaj pa še može v Rauchovem organu na taki način denuncirati, kakor to g. Lj. z Dr. Dražičem dela, vender le je že tudi za vsako novomagjarsko dušo preuč. — G. T. pravi, da je Dr. Dražič prepeval pesem:

Šumica se zeleni Mi čemo se igrati
Sa zelenom travom Sa Rauchovom glavom.

Ako je v resnici kdo kterikrat te stihove popeval, gotovo niso bili javnosti namenjeni. Mislite si, kaj si baron Rauch, ki vlada pri nas kakor paša s sedmimi repi, pri pesnici misli!!! Dalje se isti g. hvali, da je bil s svojim prijateljem Klaričem (par nobile fratrum) v strogo privatno društvo k Dr. Dražiču povabljen, kjer so bili s sami narodnjaki, in da sta tam, ko se je navdušeno Strossmayerju napjalo, precej potem tudi ta dva novomagjarski tétovirana dioskura Rauchu zdravico napila in sta po šponiki gledala, kako se bode rodoljubno društvo pri tem držalo!!! Po tem se pa v „Hr. novinah“ ta nesramen človek toži, da so ju z „madjaroni“ psovali. Jaz se le čudim vmerenosti, da ju niso naravnost skoz vrata vun na ulico vrgli!! To vse je črno na belem brati v „Hr. novinah“, T. se z vsem tem sam hvali! — Kaj pravite vi k temu? Kako bi bili vi imenovali takega človeka, ki bi bil ob času drugih volitev v Ljubljani v oestro privatnem národnem društvu baronu Bachu napil?? Francoz imenuje take ogleduhe „agents provocateurs“. V tej meri grejo dalje denuncijacije v tem „pripislanem“ mislim pa, da zadosti to, kar sem vam dozdam navel.

Ta nesramnež se poziva v istem „pripislanem“, da ga je naš vrli gosp. A. Einšpieler v 9. zvez. „Stimmen aus Innerösterreich“ 1862. leta kot

več hoteli, faktično več ne bodo mogli truditi. Izobražene može sem uže na svoje uho slišal govoriti: „pri volitvah nam ne bode nikdor več hotel verjeti, da govorimo resnico „ker se je pokazalo, da smo uže enkrat veliko neresnico govorili“. (Konec prib.)

Politični razgled.

Dr. Brestelnove osnove so po državi tako malo prijateljev našle, da jih hoče g. minister vse zopet oporeči. Vladini listi zato že priporočajo, naj se pomnoži število državnega papirnatega denarja in — naj se nadeži ali celo pograbi cerkveno premoženje. — Dunajski listi razglašajo pismo avstrijskih škofov na ministra uka in prosvete, v katerem razlagajo, da se jim zadržaj temeljnih državnih postav dozdeva zelo sumljiv in nevaren. Zatoraj se niso posvetovanja vdeleževali in protestujejo posebno proti onim paragrafom, ki škodujejo postavno pridobljenim pravicam cerkvenim. Odgovor na to pismo ima neki kardinal Rauscher že v rokah in se ima v kratkem razglasiti v „Wien. Ztg.“ — Tudi Poljaki se oglašajo proti preuredbam. „Czas“ piše: Če tudi nemški listi pozabljajo, mi ne bomo nikdar pozabili, da se vse, kar se godi zdaj v Cisajtanih godi se le „ad majorem elementi germanici gloriam!“ — Srbski rumunski poslanci ogerskega zbora so sklenoli, da se hočejo le tedaj vdeleževati posvetovanja in sklepanja o narodnosti, če bo temu podloga osnova srbskih poslancev. — Ruski general Ignatiew je na Dunaji. Beust mu je čestital k blagonsnim administrativnim spremembam na Poljskem, in se nadja naj boljega prijateljstva med rusko in našo državo, kakor pripovedujejo vladini listi; izrekel je Ignatiew, da je ruska politika na izhodu politika miru in vse nasprotno sumljenje krivo in neopravičeno. — Tudi usta francoskega ministra Moustier-a so polne miru, češ, da ne misli ni Napolen, ni kateri drugi vladar na boj. Napoleon bi vtgnol sicer miru prav posebno potrebovati. Nevolja raste ko popoldanska senca in v Grenoblu se razlega glas: Guerre aux tyrans! (Boj tiranom!) — Francosko-angleški list „L' International“ je v prepoved det. List je donasal in extenso pismo papeža Pija IX. na cesarja Avstrijskega. Ne vé se še, ali ni bil list podtaknjen. — Čuje se, da se hoče Viktor Emanuel vladarstvo odpovedati in novo Italijo prepustiti princu Humbertu. — Laški poslanec je izvedel — znanje časa — svoja poverilna pisma na cesarskem dvoru v Budi. — Po poročilih iz Laške namerava Garibaldi zapustiti Kaprero in se napoti v Sicilijo. — Iz Anglije se brzovjavlja da so ministri sklenoli odstopiti. Na Grškem se mogočno pripravljajo vse stranke za prihodnje volitve. Kralj neki želi, da bi se vlada v volitve ne vtikala, vsakdo naj voli po lastnem prepričanju. — Znano je, da so hotele združene države amerikske kupiti od Ruske njena posestva v severni Ameriki, kongres neki noče o tej kupčiji nič slišati, in je opozicija proti nji tolika, da si odbor za zvonajne zadeve ni upal predlagati pogodbe zbornici zastopnikov. — Lopec, izdajavec cesarja Maksa, je v Mehiki v zaporu. Mehikanske sodnije so spoznale, da postava, po kateri je bil cesar Maks obsojen, ni ustavna. — V Washingtonu se obravnava Johnsonova pravda. — Proti predsedniku mehikanskemu Juarecu nastoja zarota za zaroto, posebno se vdeležujejo španski časniki.

Narodno gospodarstvo.

Statistične črtice o pomorski naši kupčiji.

Schuselkova „Reform“ je v svojem 9. številu o našem kupčijskem mornarstvu v l. 1867 zanimiv statističen sestavek prinesla, iz kterega povzamemo tu naj važnejše reči.

Kupčijsko brodoge se je od l. 1866 pomnožilo za 146 ladij držečih 11,261 ton (tona 20 centov). Največ ladij za daljno pot imajo: Reka (148 ladij držečih 66,496 ton). Trst (119 l. drž. 50,455 ton) in Lošinj mali (127 l. drž. 66,855 ton). Za njimi pridejo: Dubrovnik (47 l.) Kotar (38 l.) Rovinj (22 l.) Zadar (3 l.) Splēt (3 l.)

roma od ust do ust, od stoletja do stoletja. Če se na tem potu tudi spreminja. Prvotni značaj pa ji ostane. Z mišljenjem naroda za časa njegovega detinstva se vjema tudi to, da pevec v vse to veruje, o čemur poje. Vsi čudeži in čudežna bitja, o kterih poje, so mu čista, gola — resnica. Umetnemu pesniku pa so take reči dostikrat le zunanji kinč. Kolikokrat najdemo v umetnih pesmih mitologičnih oseb, na ktere pesnik ni nikakor verovati zamogel. Narodni pesnik pa o Vilah ne more peti, ako ne veruje v nje; da bi jih rabil kot poetičen kinč, trebalo bi mu više izobraženosti. Omeniti se mora tudi to, da je narodna pesem skoro zmirom za petje zložena, umetna pa s tem namenom, da se čita ali pravi.

Beseda in napev sta narodnemu pesniku, rekel bi, neločljive reči; zato tudi pesmi večidel ne more praviti, če je tudi ne poje. Tako je bilo že pri starih Grkih. Breknanje po njihovih lirah in kitarah je le pesmi spremljalo; glasbe kot posebne umetnosti še prav poznali niso. — Iz tega premišljevanja je razvidno, da je bistvenih razločkov med narodno in umetno pesmijo.

Vsak narod ima kolikor toliko naravnega čuta za lepo. Vsak ga izrazuje po svoje. Tako so se Egipčani proslavili z velikanskimi stavbami, tako Grki s podobami in raznim kinčem, kterega so znali iz kamna izsekovati, Romanski narodi ob času svojega razcveta z malarijo i. t. d.

Med vsemi umetnostmi pa gré pesništvu, katero iz misli lepe podobe ustvarja, prednost za toliko, za kolikor prekosi misel ostala sredstva umetnosti, kot glasove, barve, kamen i. t. d. Tisti narod tedaj kateri je svojo notranjost v pesmih razodel, je na naj popolnejši način izrazil svoje čustvo. Trditi smemo, da so se Slovani kot narod odlikovali naj bolj po svojem pesemstvu. Že o starih Slovanih beremo, da so bili posebni prijatli petja in

Ladij za obrežno brodarjenje ima Trst 438, držečih 9013 ton, Splēt 650 drž. 8854 ton, Lošinj mali 255 drž. 8362 ton, Rovinj 231 drž. 5779 ton, Dubrovnik 326 drž. 5419 ton. Zadar 474 drž. 4044 ton, Reka 108 drž. 3147 ton, Kotar 49 drž. 2917 ton in Senj 105 držečih 1942 ton. Z ribištvom se je pečalo l. 1867. 2970 oseb z 1372 ladjami. Največ ladij so imeli dalmatinski otočani (518) potem Trst (320) Lošinj mali (256) Rovinj (170) Zadar (51) Reka (39) Dubrovnik (16) Kotar (2).

Na avstrijskih ladjodelnicah je bilo v preteklem letu izdelanih 52 ladij jadravk, troje parobrodov in 652 bark, držečih skupaj 22,584 ton. Največ večih ladij se je napravilo v Reki in v Trstu, manjših bark pa v Dubrovniku.

V ladjodelnicah se je porabilo 577.337 kubičnih čevljev hrastovine ktere je prišlo iz Ogerske 200.000 k. č., iz Štajarske 167.750 k. č. iz Istre 128.093 k. č., iz Hrvaške 17.815 k. č., iz Kranjske 9591 k. č., iz Dalmacije 2198 k. č., iz Turčije 7050 k. č., iz Romagne 44.840 k. č., dalje smrekovine 35.845 k. č., ktere je prišlo iz Štajarske 13.042 k. č. iz Istre 11.835 k. č., iz Dalmacije 8515 k. č., iz Hrvaške 1500 k. č., iz Kranjske 953 k. č.; macesnovine 65.170 k. č. ktere je prišlo iz Koroške 33.800 k. č. iz Štajarske 17.329 k. č. iz Hrvaške 8900 k. č. iz Kranjske 3250 k. č. iz Benečanskega 1900 k. č.; jelovine 60.960 k. č. ktere je prišlo iz Hrvaške 27.546 k. č. iz Štajarske 17.218 k. č. iz Kranjske 15.786 k. č. iz Istre 410 k. č.; bukovine 31.705 k. č. ktere je prišlo iz Hrvaške 29.687 k. č. iz Štajarske 2000 k. č. iz Istre 10 k. č. iz Dalmacije 8 k. č. Železa se je porabilo 55.222 centov (29.750 c. ga je prišlo iz tujih dežel (Angleške Nemčije i. d.) 25.472 c. pa iz domačih); kotlovine 826 c., cinka 155 c. rumene kovine 2328 c., svinca 1715 c. naj več iz Španje; 29 ladij drž. 6963 ton je bilo v tuje dežele prodanih, zunaj Avstrije kupljenih pa 14, blizo 26 pa se jih na morji razbilo.

Med velikimi ladjodelnimi napravami gre prvo mesto arsenalu avstrijskega Lloydja, v katerem je v preteklem letu 1218 delovno delalo. Konec leta je imelo to društvo 65 (v zgorjnjih številkah nezapodanih) parobrodov držečih blizo 32.000 ton z močjo 13.000 konj in s 1900 osebami služečimi na njih. Ako številu mornarjev in delavcev še prištejemo 113. raznih uradnikov in služabnikov, vidimo da Avstrijski Lloyd 3316 osebam za služek daje.

Ladjodelsko založišče viteza Tonello ima 3 velike in 2 majhna parobroda. Tržaško tehnično založišče „Stabilimento tecnico“ ktero izdeluje parne mašine za parobrode ima dva lastna majhna parobroda. Po avstrijskih ladjodelnicah sploh je imelo opraviti 2507 oseb (370 več ko v l. 1866). Od tega števila jih spada na sam Trst 1233.

Vseh 1. januarja na avstrijskih kupčijskih ladjah služečih oseb je bilo 22.614. Med temi je bilo 808 kapitanov za daljno pot, 408 častnikov, 320 voditeljev za obrežno brodarjenje, 42 kadetov, 377 krmarjev, 16.273 mornarjev, 1627 novincev, 1312 mornarskih dečkov, 535 strežnikov, 35 kuharjev, 15 zdravnikov, 140 mašinstov, 722 kurivcev. Kapitanov in častnikov je največ iz Primorskega, potem iz Dalmacije in Hrvaške; le 25 jih je bilo iz drugih avstr. dežel in 1 je bil tujec.

Voditeljev za obrežno brodarjenje je bilo iz Dalmacije 191, iz Primorskega 111, iz Hrvaške 24, krmarjev iz Primorskega 142, iz Dalmacije 132, iz Hrvaške 81; mornarjev iz Dalmacije 10.446, iz Primorskega 3531, iz Hrvaške in iz Granice 2056, iz drugih avstr. dežel le 4, iz tujega pa 236. Mašinstov pa je bilo več ko polovica tujcev, namreč 74 od 140. Vseh skupaj pa je bilo tujcev med 22.614 osebami na avstrijskih ladjah služečimi le 425.

Te številke jasno pričajo kako važne so jugoslovanske okoli jadranskega morja ležeče dežele za vso avstrijsko pomorsko kupčijo.

Govor poslanca Dr. Tomana dne 28. sušca.

Nisem mislil, da se bo vsled prošnje nekega društva predlog staval o tak važnem narodno-gospodarskem prašanji vvoznine (cola) surovega železa, s čim se lahko v škodo spravijo vsi oni, ki železo kopljejo ali čistijo. Mislim bi, da je vprašanje vvoznine glede na pridelavo železa, kakor tudi drugih

družnega veselja. V junaških pesmih, kterih so mnogo imeli, prepevali so slavna dela svojih prededov. Tako so leta 590 po Kr. iz baltiškega primorja k avarskemu kanu poslani, pa od Grkov prestroženi in ujeti Slovani povedali grškemu cesarju Mavrikiju: da niso vajeni orožju, da pa znajo peti in gosti, in da ljubijo tiho mirno življenje; ti poslanci so res vedeli veliko junaških pesmi peti. Ko je istega leta grški vojvoda Priskos Slovane v današnji Valahiji zvižno po noči napadel, našel je da so vsi bili zaspali, svoje pesmi izpevši. — Še celo Grki so slovanske pesmi pri svojih igrah včasih rabili, kakor Konstantin Porphyrogeneta pričuje v svojem delu: „De caerimoniis aulae Byzantinae.“ Ta ljubezen Slovanov do pesemstva izvira iz njihove domačega življenja. Zgodovina nas uči, da so bili Slovani od nekdanj narod poljedelski, da so ljubili mirno tiho življenje, za vojskovanje pa le toliko skrbeli, kolikor je bilo treba, obraniti domovino sovražnikov. Neprenehoma v naročji narave živé, ne poznaje divjih strasti, ki spremljajo bojno življenje, moralo se je njih srce navzeti tihega veselja, ktero se je najnaravnije v petji in glasi izrazovalo. In kar o starih Slovanih velja, velja tudi o današnjih. Res je, da je nahajati narodnih pesem skoro pri vsakem narodu, ali toliko in tako lepih kakor pri Slovanih ne najdeš jih nikjer. Zato smemo narodno pesništvo kot posebno lastnino pripisovati slovanskemu narodu. Temu pritrjujejo tudi tujci. Naj namesto drugih omenim le v teh rečeh naj bolj kompetentnega učenjaka, Nemca Jakoba Grimma, kateri pravi da se mu zdi kakor da bi imela vsa slovanska plemena posebno od narave podarjeno sposobnost za petje in igranje in da se njihove pesmi odlikujejo po tihem in globokem čutji. (Dalje prib.)